

NATO 2030

Σχόλια Υποναυάρχου (εα) Γ. ΤΣΟΓΚΑ Π.Ν. επί της αναφοράς της «ανεξάρτητης δεκαμελούς ομάδας στοχασμού» (25 Νοε 2020)

Μετά από την απόφαση των Ηγετών των κρατών μελών της Συμμαχίας το Δεκέμβριο 2019 στο Λονδίνο ώστε ο ΓΓ να εξετάσει και να υποβάλλει προτάσεις για την πολιτική ενδυνάμωση της Συμμαχίας στη δεκαετία που έρχεται (2020-2030), ο κ. Στόλτενμπεργκ, τον παρελθόντα Απρίλιο, ανέθεσε σε δεκαμελή ανεξάρτητη ομάδα στοχασμού¹ να κινηθεί επί χρονοδιαγράμματος και να υποβάλλει αυτές ώστε να ενημερωθούν οι ΥΠΕΞ της Συμμαχίας κατά τη σύνοδο τους το Δεκέμβριο του τρέχοντος έτους 2020 και ακολούθως οι Ηγέτες της συμμαχίας το 2021² όπου θα ολοκληρωθεί η διαδικασία στοχασμού (Reflection Process). Η ομάδα που επέλεξε ο κ. Στόλτενμπεργκ αποτελείται από την Ολλανδέζα Διευθύντρια των Ταχυδρομείων, Γάλλο Πολιτικό πρώην σύμβουλο ασφαλείας του Γάλλου Προέδρου, από Τούρκο Διπλωμάτη και πρώην βοηθό ΓΓ στη Διεύθυνση Δημόσιας Διπλωματίας NATO και πρώην αναπληρωτή πρέσβυ της Τουρκίας στην Αθήνα, από Πολωνή πολιτικό μέλος του Ευρωκοινοβουλίου, από Ιταλίδα πολιτικό πρώην αναπληρωτή ΥΠΕΞ, από τη Δανή Διευθύντρια του ινστιτούτου στρατηγικής του κολλεγίου άμυνας της Δανίας και καθηγήτρια πανεπιστημίου, από Καναδή πρώην Σύμβουλο Ασφαλείας και πληροφοριών, από Άγγλο καθηγητή πανεπιστημίου εξωτερικής πολιτικής και διεθνών σχέσεων, υπό την από κοινού προεδρεία Γερμανού πολιτικού πρώην υπουργού εσωτερικών της Γερμανίας και Αμερικανού διπλωμάτη και πρώην βοηθού ΥΠΕΞ για θέματα Ευρωπαϊκά και Ευρω-ασιατικά. Προφανώς παρατηρείται η επιλεκτική εμπλοκή των συμμετεχόντων στην ομάδα μελών και επισημαίνεται η μη ισοβαρής κατανομή τους με όποιο τρόπο επιλέξει ο εκάστοτε παρατηρητής να μελετήσει.

Σημειώνεται η απουσία Ελληνικής συμμετοχής και επισημαίνεται η συμμετοχή της συγκεκριμένης τουρκικής από τον ιδιαίτερα έμπειρο Τούρκο διπλωμάτη κ. Tacan Ildem, που και εξαιτίας της εμπειρίας, των προηγούμενων θέσεων του μετά των γνωριμιών που αυτές του προσέφεραν, είναι απολύτως κατανοητό ότι μπόρεσε και διαμόρφωσε το κείμενο προς όφελος προφανώς της χώρας του³.

---

¹ Secretary General Stoltenberg appointed an independent Reflection Group co-chaired by Thomas de Maizière (Germany) and A. Wess Mitchell (United States) and consisting of John Bew (United Kingdom), Greta Bossenmaier (Canada), Anja Dalgaard-Nielsen (Denmark), , Marta Dassù (Italy), Anna Fotyga (Poland), Tacan Ildem (Turkey), Hubert Védrine (France), and Herna Verhagen (The Netherlands).

² ενδεχομένως σε έκτακτη σύνοδο κορυφής για να καλωσορισθεί και ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ, ο οποίος σύμφωνα με τις δηλώσεις του θα επαναπροσεγγίσει το NATO μετά την επιλογή σχετικής απομάκρυνσης των ΗΠΑ από τον πρόεδρο Trump.

³ Ειδικά στα ζητήματα σχέσεων NATO-ΕΕ που επηρεάζουν την Κυπριακή Δημοκρατία. Στην ανάλυσή μου θα εξηγηθεί λεπτομερέστερα.

Η εν λόγω ομάδα, που ομολογουμένως αξίζει συγχαρητηρίων για τη σπουδή των εργασιών της εντός εξαμήνου, (συνεξετάζοντας το πλάνο εργασιών ως καταγράφεται στο παράρτημα της αναφοράς), υπέβαλε την αναφορά της⁴, η οποία εξετάζεται υπό την προσωπική μου αντίληψη και αναλύεται ακολούθως. Άξιο μνείας είναι και η συμμετοχή και συνεισφορά των εμπλεκόμενων σύμφωνα με το παράρτημα⁵ της αναφοράς.

Η προσδοκία μου ήταν σαφώς μεγαλύτερη από τα αναφερόμενα από την ομάδα προς τον ΓΓ ώστε να ενημερωθούν συναφώς οι κ.κ. ΥΠΕΞ. Εν ολίγοις, ελάχιστα προσφέρει ως πρωτογενές πόνημα που ο κάθε γνώστης νατοϊκών αντιστοιχών επιδιώξεων αναμένει και προσδοκά. Δεν προσφέρει ιδιαίτερα καινοτόμες προτάσεις και σίγουρα τίποτα που οι Μόνιμοι Αντιπρόσωποι, άρα και οι χώρες σε επίπεδο ΥΠΕΞ, ΥΕΘΑ, Πρωθυπουργού να μην γνωρίζουν. Προτείνεται βεβαίως η επανεξέταση του στρατηγικού δόγματος (strategic concept), αναμενόμενη αφού, από την παρέλευση απλά και μόνο περιόδου δεκαετίας από την εκπόνηση του υφισταμένου το 2010, οι γεωπολιτικές εξελίξεις την καθιστούν αναγκαία. Το πλέον βέβαιο είναι ότι δεν απαιτείτο η συγκρότηση της εν λόγω ομάδας, με τις ενδεχομένως υψηλότερες αποζημιώσεις στελεχών (εμπειρία από ανάλογες ομάδες που έχουν συσταθεί στο παρελθόν για αντίστοιχης φιλοσοφίας εργασίες), για να υποβάλλει ως κύρια πρόταση την αναθεώρηση του στρατηγικού δόγματος. Αυτά για τα καθ' ημάς και για το μέλλον σε ανάλογες περιπτώσεις τόσο για τις αποζημιώσεις (που ομολογώ ότι δεν διαθέτω στοιχεία) όσο και για την εκπροσώπηση άρα και διεκδίκηση για την εθνική μας στόχευση. Το βέβαιο είναι ότι αντιθέτως με τη σύνθεση της παρούσης επιτροπής που δεν συμμετέχουμε, στην όποια όμοια προσπάθεια για τις διεργασίες εκπονήσεως του νέου/αναθεωρημένου στρατηγικού δόγματος της συμμαχίας, δεν εννοείται η χώρα μας να μην συμμετέχει με έμπειρο διπλωμάτη, όπως άλλωστε είχε συμβεί και στις διεργασίες του 2010.

Η αναφορά πάντως⁶ δεν παραλείπει να κάνει αναφορές και μνείες (αμεσότερες ή εμμεσότερες) σε ζητήματα που θίγουν την αρχή της ομοφωνίας των αποφάσεων, κάποιων a priori εκχωρημένων δυνατοτήτων λήψεως αποφάσεων αποκλειστικά από τον ΓΓ παρακάμπτοντας τις χώρες, γεγονότα που προσωπικά έχοντας παρατηρήσει χρόνια την κατά καιρούς έγερσή τους δεν δίδω καμία πιθανότητα επιτυχούς δρομολόγησης και διευθέτησης τους, και εν τέλει αποδοχή τους από τις χώρες. Αν και όποτε αυτό συμβεί υπό κοντόφθαλμη οπτική, και αναφέρομαι κυρίως στη χώρα μας με την εμπειρία από τις κατά καιρούς θεωρήσεις περί ίσων αποστάσεων (Ελλάδος-Τουρκίας) αλλά και αρχών Διεθνούς Δικαίου, θεωρώ ότι όποιος συμφωνήσει είναι άξιος των επιλογών του!

---

⁴ https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf

⁵ Παράρτημα «Chronology»

⁶ Παράγραφος 2.5.13

Το έργο λοιπόν της ομάδας ήταν να εισηγηθεί επί τριών πεδίων για:

1. την ενίσχυση της συμμαχικής ενότητας, αλληλεγγύης και συνοχής, συμπεριλαμβανομένης της ισχυροποίησης της κεντρικής θέσης του διατλαντικού δεσμού
2. την αύξηση της πολιτικής διαβούλευσης και του συντονισμού μεταξύ των συμμάχων στο NATO
3. την ενδυνάμωση του πολιτικού ρόλου του NATO και των σχετικών εργαλείων για την αντιμετώπιση των τρεχουσών και μελλοντικών απειλών και προκλήσεων για την ασφάλεια της Συμμαχίας που προέρχονται από όλες τις στρατηγικές κατευθύνσεις

Η ομάδα λοιπόν εν πολλοίς δεν ξαφνιάζει στην αναφορά της θέτοντας όλα τα γνωστά ζητήματα πολιτικής χροιάς της Συμμαχίας, εκκινώντας από τα τρία κύρια έργα⁷ (σκοπούς αυτής), θέτοντας τα γνωστά ζητήματα (διατλαντικού δεσμού, σχέσεις με Ρωσία και Γεωργία υπενθυμίζοντας το πλαίσιο ως αυτό διαμορφώθηκε στην μετά το 2014 Κριμαϊάς εποχή, άνοδο της Κίνας με ότι πρόκληση (έως και απειλή) αυτή δυνητικά μπορεί να επιφέρει στους συμμάχους, τονίζει χλιαρότερα σε σχέση με την εξ ανατολών απειλή σημασία του Νότου, δεν παραλείπει εστίαση στην τρομοκρατία αλλά και στο μεταναστευτικό, στα ζητήματα υβριδικών και κυβερνο-απειλών, σαφώς και διακριτά υπενθυμίζει στους συμμάχους υποχρεώσεις συνεισφοράς στα κοινά (Defence Investment Pledge) ως έχει συμφωνηθεί και κατ' επανάληψη τεθεί, κλπ κλπ).

Παράλληλα εγείρει κάποια νέα ζητήματα για τα οποία αναμένεται να παρατηρηθεί η υιοθέτησή τους από τα κράτη και να παρατηρηθεί η εξέλιξη επ' αυτών. Άξιο επισήμανσης είναι το σημείο που προτείνει ώστε η τρομοκρατία να αποτελέσει ένα από τα κύρια έργα της συμμαχίας (core task). Στο περιθώριο και μάλλον για να ικανοποιήσει τους συμμετέχοντες (κράτη, φορείς, δεξαμενές σκέψης κλπ ως αυτοί καταγράφονται στο παράρτημα) που έθεσαν επί μέρους ιδέες/ζητήματα, προτείνει δημιουργία νέων Κέντρων Αριστείας (Centres of Excellence) και ενός Πανεπιστημίου (με προφανή σκοπό την εμβάθυνση του Νατοϊκού κεκτημένου στις νεολαίες των χωρών μελών). Τα εν λόγω ζητήματα αφορούν στις απειλές από την κλιματική αλλαγή, στην πρόσφατη πανδημία, στην απαίτηση αμεσότερης λήψης αποφάσεων στο NATO και στον κατάλληλο χρόνο (όχι ετεροχρονισμένες), θίγει πολύ προσεκτικά τα ζητήματα ενδοσυμμαχικών αντιπαραθέσεων υπό τρόπο που μόνο με υπόνοια δύναται να εκληφθεί ότι καταδεικνύει την Ελληνοτουρκική ιδιάζουσα σχέση, στην αντίληψη ότι μία χώρα δεν θα πρέπει να δύναται να περιορίζει τις όποιες συλλογικές αποφάσεις (μείζον ζήτημα η παράκαμψη της αρχής της ομοφωνίας, που εμμέσως η ομάδα επιδιώκει να προτείνει, αλλά δεν το αναφέρει διακριτά για να μην εγείρει άμεσα και έντονα αντανakλαστικά). Ειδικά για τα δύο πρώτα (πανδημία και κλιματική αλλαγή) τα θεωρεί ως εν

---

⁷ Collective Defence, Crisis Management, Cooperative Security

δυνάμει κρίσιμες παραμέτρους που θα επηρεάσουν τα κράτη στη συμμόρφωση τους στις συμμαχικές οικονομικές αμυντικές υποχρεώσεις τους.

Πάντως η όποια εμφατική αναφορά στα δρώμενα στην περιοχή του «Νότου», δικαιώνουν τη χώρα μας που πρωτοστάτησε στην διαμόρφωση του περιβάλλοντος για το νότο, εξισορροπώντας την κατά το 2014 (Ρωσία-Κριμαία) τάση μετατόπισης του κέντρου βάρους της συμμαχίας αποκλειστικά προς Ανατολάς.

Από την άλλη και στην περιοχή του Ατλαντικού με τις θαλάσσιες γραμμές συγκοινωνιών αλλά και του αρκτικού κύκλου, υπερθεματίζει για την αναγκαιότητα της διευρύνσεως της Συμμαχικής Ναυτικής Στρατηγικής (Allied Maritime Strategy)⁸ ώστε αυτή να περιλαμβάνει αμυντική σχεδίαση και να λειτουργεί αποτρεπτικά. Προς τούτο επιζητεί τη στενή συνεργασία των πρὸς τον αρκτικό κύκλο συμμάχων.

Αναδεικνύεται η ανάγκη υιοθέτησης μηχανισμού για γρηγορότερη λήψη αποφάσεων, θέτοντας μάλιστα το εικοσιτετράωρο (ανέφικτο από πλευράς και μόνο διαφορετικών ωρικών ζωνών των συμμαχικών κρατών) ως το όριο για την επίτευξη ομοφωνίας κατά την αντιμετώπιση μιας κρίσης.

Επισημαίνεται το γεγονός ότι ενδεχόμενη διαφορετική αντίληψη της απειλής από την κάθε σύμμαχο χώρα, η διαφορετική εξάρτηση της κάθε χώρας από τρίτες (οικονομική, ενεργειακή, πολιτική μέσω ευκαιριακών-καιροσκοπικών προσεγγίσεων), η απόκτηση τεχνολογιών και μέσων άλλων των Νατοϊκών δυνατοτήτων, αποτελούν παραμέτρους για αποκλίνουσες συμπεριφορές και λήψη συναφών πολιτικών αποφάσεων τέτοιες που θίγουν την συμμαχική αλληλεγγύη και προσφέρουν ευκαιρίες που οι αντίπαλοι τελικά εκμεταλλεύονται σε βάρος του κοινού καλού.

Περιέργως και μάλλον υπέρμετρα εκθειάζεται η αποτρεπτική ικανότητα της Συμμαχίας σε ότι αφορά στις ενέργειες της Ρωσίας σε Ουκρανία και Γεωργία, αλλά δεν γίνεται ίδιος ή ανάλογος συσχετισμός με τις πρόσφατες εξελίξεις στην Αρμενία και δη στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ (κατ' αναλογία στα εταιρικά σχήματα οι σχέσεις είναι ίδιες).

Οι αιχμές για την επιθετική δράση της Ρωσίας είναι ευθείες. Η Ρωσία επιβεβαιώνεται ως στρατηγικός αντίπαλος, αναθεωρητικός, γοργά αναβαθμιζόμενος ως προς τις στρατιωτικές του επιχειρησιακές και όχι μόνο (υβριδικές και ρογυ) δυνατότητες, θεωρείται δε ως υπαίτια για το νέο γεωπολιτικό ανταγωνισμό. Βέβαια κάποιος μπορεί να θέσει το ρητορικό ερώτημα του

---

⁸ Προφανής η παρέμβαση του μέλους της ομάδας κ. John Bew (Ηνωμένο Βασίλειο) επ' ωφελεία των πάγιων επιδιώξεων της χώρας του, ώστε να μονοπωλεί τα ναυτικά δρώμενα της συμμαχίας. Θυμίζω ότι στο υφιστάμενο κείμενο της Allied Maritime Strategy, η χώρα μας είχε επιτυχώς πρωτοστατήσει στη διαμόρφωσή του, περιορίζοντας τις αναίτιες μαξιμαλιστικές τότε διεκδικήσεις της Αγγλίας έναντι ημετέρας αντιλήψεως και συλλογικών συμφερόντων.

κατά πόσον η εν γένει αντιμετώπιση της Ρωσίας ειδικά μετά τις συνόδους της Ουαλίας και της Βαρσοβίας θέτει υγιέστερη προσέγγιση της εν λόγω χώρας ειδικά στο σχήμα του NATO-Russia Council.

Στο πλαίσιο αυτό και συνεκτιμώντας την πρόσφατη συμπεριφορά της Τουρκίας δεδομένης της στενότερης και διευρυμένης συνεργασίας της με τη Ρωσία, αξίζει κάποιος να αναλογιστεί και να παρομοιάσει την Ρωσική συμπεριφορά με αυτή της Τουρκίας τόσο έναντι της χώρας μας αλλά και της συμμαχίας εν συνόλω (σύμπραξη με Ρωσία, εκτός πλαισίου κανόνων ΔΔ σε Λιβύη, Ναγκόρνο-Καραμπάχ, Συρία, εμπλοκή και συνεργασία με ISIS κλπ) και ας εξάγει τα προσωπικά του συμπεράσματα. Το βέβαιον είναι ότι αν το αυτό πράξει θεσμικά η Συμμαχία, θα πρέπει να καταλήξει στα δικά της «θεσμικά» επώδυνα συμπεράσματα. Το επίσης βέβαιον είναι ότι αποτελεί πρόκληση και ευκαιρία για την Ηγεσία της χώρας μας να το αναδείξει και να πείσει τους Νατοικούς συμμάχους ότι η Τουρκία κοστίζει στη Δύση περισσότερο απ' ό τι προσφέρει. Αρχίζει να πλησιάζει τα όρια του καταναλωτή ασφαλείας (security consumer) απομακρυνόμενη διαρκώς από πάροχος τέτοιας (security provider).

Σε ότι αφορά στην μεγάλη και μη δημοκρατική Κίνα, και σε αντιστοιχία με τη Ρωσία, η χώρα εξετάζεται υπό την οπτική της επόμενης σημαντικής απειλής. Καταγράφονται ακόμη και αιχμές για το ρόλο της στο ζήτημα παραπληροφόρησης στην τρέχουσα κρίση πανδημίας του κορονοϊού. Η κατεχόμενη αλλά και η δυναμική της τεχνολογίας της, οι δυνατότητές της στο διάστημα, στον κυβερνοχώρο, οι διαρκώς αναβαθμιζόμενες στρατιωτικές της δυνατότητες οι ισχυρές οικονομικές και εμπορικές της επιρροές, η ομάδα θεωρεί ότι για τη συμμαχία θα αποτελέσει την επόμενη Ρωσία και συναφώς προτείνεται η συντηρητική της αντιμετώπιση ως εν δυνάμει απειλή στο προσεχές μέλλον. Την κατηγορεί μάλιστα ευθέως για κυβερνοεπιθέσεις που προήλθαν από το έδαφος της χώρας και κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας με συνέπειες στην εθνική ασφάλεια συμμαχικών κρατών. Μάλιστα προτείνει και την ανάληψη νέου ρόλου από τη συμμαχία να ενεργοποιηθεί ως συντονιστής των δυνατοτήτων των χωρών μελών για ανάσχεση της αναπτυσσόμενης τεχνολογίας με δυνατότητες αποστέρησης πλεονεκτήματος για τον αντίπαλο (emerging and disruptive technology). Μια πολιτική πρόταση επιπέδου της επιτροπής προς το ΓΓ για εξέταση από τους κ.κ. ΥΠΕΞ θα μπορούσε να ήταν η δημιουργία σχήματος διαβουλεύσεων με την Κίνα αντίστοιχο με αυτό του NATO-Russia Council (άρα ένα NATO-China Council), ώστε στο υψηλότερο στρατηγικό επίπεδο να προσεγγιστεί η Κίνα (εφόσον βεβαίως και η ίδια θα αντιδράσει) και να υπάρξει συναντίληψη ως προς το επίπεδο του διαφαινόμενου ανταγωνισμού στις γεωπολιτικές εξελίξεις.

Εγείρει υπό μορφή προτάσεων μερικές από τις πάγιες επιδιώξεις της γραφειοκρατίας για αυξημένες αρμοδιότητες στη λήψη αποφάσεων από το ΓΓ (έστω και αν παρουσιάζεται η δικαιολογία «για εύκολα και ρουτίνας» ζητήματα), επιδιώκεται να περιοριστεί και να αμφισβητηθεί η σημαντικότητα της διαφωνίας ενός και μόνο συμμάχου (άρα μη ομοφωνία),

εισηγείται δημιουργία κοινών πολιτικό-στρατιωτικών επιτροπών και οργάνων που τελικά άμεσα και έμμεσα συν τω χρόνω αποδυναμώνουν την αξία της «αδέσμευτης στρατιωτικής συμβουλής» (unfettered military advice) από τη Στρατιωτική Επιτροπή (ΣΕ – Military Committee), προτάσεις που κατά την ταπεινή μου αντίληψη, όχι μόνο θα πρέπει να απορριφθούν αλλά να επισημανθεί η μη αποδοχή τους εκ προοιμίου στην όποια επόμενη εργασία, καθόσον θίγουν αρχές και αξίες από ιδρύσεως της συμμαχίας και αφορούν στην ύπαρξη αυτής. Στο πνεύμα των πάγιων επιδιώξεων από πλευράς της γραφειοκρατίας προτείνει ακόμη τη δημιουργία ενός μηχανισμού για την υποστήριξη ιδρύσεως συνασπισμών ομοφρονούντων κρατών εντός της Συμμαχίας, επιδιώκοντας να υλοποιούνται επιχειρήσεις υπό Νατοϊκή αιγίδα, ακόμη και όταν κάποιοι εκ των συμμάχων επιθυμούν να απέχουν των προκυπτουσών αποστολών.

Επιπλέον εισηγείται την μεγαλύτερη εμπλοκή των υπουργείων εσωτερικών των κρατών μελών στα συμμαχικά δρώμενα, αλλά και την ενημέρωση της συμμαχίας όταν η κάθε χώρα επιλέγει να τηρήσει μια νέα διαφορετική εθνική πολιτική σε σχέση με την υφιστάμενη. Σε ότι αφορά στο πρώτο ζήτημα, προσωπικά το θεωρώ εκτός των αρχών και φιλοσοφίας της ιδρύσεως της συμμαχίας και αναμένω αντανακλαστικά από αρκετές χώρες καθόσον έμμεσα εκχωρείται εθνική κυριαρχία στη συμμαχική κοινή δικαιοδοσία που θα έχουν λόγο όλες οι χώρες. Σε ότι αφορά στο δεύτερο, αν και ιδιαίτερα δημοκρατικό, θεωρώ ότι προτείνεται με ερέθισμα την πρόσφατη αλλαγή πολιτικής κατεύθυνσης της Τουρκίας για σύμπλευση με τη Ρωσία. Και όσο και αν κάποιες φωνές στη Ρωσία χαρακτηρίζουν τη σχέση αυτή σαν «frenemies» και ενδεχομένως για την ημετέρα αντίληψη να ακούγεται ευχάριστο, αν τηρηθεί θα προσφέρει την ευκαιρία στις «μεγάλες» συμμαχικές χώρες που έχουν ηγετικό ρόλο στη συμμαχία να λαμβάνουν έγκαιρα «διορθωτικά» μέτρα. Προς τούτο και οι αναφορές εντός του κειμένου της αναφοράς για απαίτηση «ευθυγράμμισης» των αντιλήψεων των συμμάχων.

Τέλος και με σκοπό τον εισέτι περαιτέρω εκσυγχρονισμό της συμμαχίας στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων εισηγείται όπως δημιουργηθεί θεσμικό όργανο το οποίο σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και επιχειρήσεις καινοτομίας, εξέλιξης και τεχνολογίας να παρακολουθεί και να ασχολείται με τα συναφή ζητήματα. Εισηγείται επιπλέον όπως τα θέματα αυτά (πχ έξυπνη ενέργεια – smart energy) να αρχίσουν να συμπεριλαμβάνονται στη διαδικασία αμυντικής σχεδίασης (NATO Defence Planning Process). Από την άλλη δεν θέτει ζητήματα της διεύρυνσης των τεχνολογικών διαφορών μεταξύ των συμμάχων (technology gaps) τα οποία τελικά δημιουργούν σοβαρά προβλήματα διαλειτουργικότητας αλλά και μονοπώλια ειδικά από τους κατέχοντες την τεχνολογία αιχμής. Αυτό εν τέλει δημιουργεί έναν μη επιθυμητό αέναο κύκλο επιμερισμού ενός μη ελέγξιμου κόστους, που επιμεριζόμενο σε όλη τη συμμαχία (ειδικά στις αποστολές και επιχειρήσεις με κοινή συμμετοχή είτε σε μέσα και δυνατότητες είτε σε χρήμα) δημιουργεί οικονομικά βάρη σε όσους δεν την κατέχουν.

Η ομάδα δεν παραλείπει να προτείνει την επαναφορά αντιλήψεων προηγούμενων δεκαετιών που ήθελαν τη συμμαχία να διαμορφώνει το γεωπολιτικό περιβάλλον από το εκτελεί απλή διαχείριση κρίσεων που ήδη έχουν ξεσπάσει.

Στο σημείο αυτό θα αναλύσω εκτενέστερα δύο ζητήματα που έχουν ιδιαίτερο εθνικό ενδιαφέρον. Το πρώτο αφορά στην Τουρκία και το δεύτερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις σχέσεις αυτής με το NATO. Εκτιμώ ότι οι αναφερόμενες από την επιτροπή επισημάνσεις είναι ιδιαίτερα λειασμένες εξαιτίας της συμμετοχής σε αυτή του κ. Tapan.

Γίνεται λοιπόν εύκολα αντιληπτό ότι η αναφορά προσπαθεί να «χτυπήσει κάποια καμπανάκια» για την Τουρκία εξαιτίας των τελευταίων στρατηγικών επιλογών του κ. Ερντογάν. Δίνεται έμφαση σε δύο⁹-τρία στοιχεία. Πρώτον στο γεγονός της προσέγγισης του με τη Ρωσία, με ότι αυτό συνεπάγεται (δράση και συμπόρευση σε Συρία, Λιβύη, Ναγκόρνο-Καραμπάχ) για την αποκλίνουσα πορεία της από την συμμαχική ευθυγράμμιση. Το δεύτερο αφορά στην κατά καιρούς εμπλοκή που η Τουρκία έχει προκαλέσει στις πολιτικές εξελίξεις της συμμαχίας με έμφαση στις συνεργασίες με τους Εταίρους. Προς τούτο η αναφορά προτείνει να βρεθούν τρόποι ώστε να παρακαμφθεί η αντίδραση του «ενός». Αυτό όσο και αν είναι εύχο για ημετέρα ώτα, ας αναλογιστούμε αν συμφωνηθεί κάποια στιγμή, ουσιαστικά καταργεί την αρχή της ομοφωνίας με ότι και αν αυτό συνάγεται για την «ημετέρα προστασία» εντός πλαισίου λειτουργίας και αποτελεσμάτων στη συμμαχία. Τρίτο, τελευταίο και σπουδαιότερο τίθεται το ζήτημα συνεργασίας μεταξύ των συμμάχων όταν υπάρχουν εσωτερικές αντιπαραθέσεις. Η αναφορά υποδεικνύει ως ορθότερο τρόπο επιλύσεως τέτοιων ζητημάτων τον απευθείας διάλογο, με τη γραφειοκρατία προεξέχοντος του ΓΓ να δύναται και να προσφέρεται να συνδράμει. Τίποτε καινοτόμο στην πρόταση αφού το άρθρο 4 της ιδρυτικής Συνθήκης της Ουάσιγκτων, αυτό ακριβώς προβλέπει. Εκτιμώ ότι η αναφορά γίνεται για να καλύψει και να ικανοποιήσει τον ΓΓ για την «πρωτοβουλία» του για την μεταξύ Ελλάδος – Τουρκίας δημιουργία του περίφημου μηχανισμού «αποσυμπίεσης». Στο πνεύμα αυτό δεν παραλείπει να συμπεριλάβει σε μία και μόνο σειρά την προτροπή¹⁰ για διμερή διάλογο όταν δημιουργούνται ζητήματα ασφαλείας μεταξύ των συμμάχων. Βεβαίως αυτό εκλαμβάνεται ως η «ιδιαίτερη συνεισφορά» του κ. Tapan για την υποβάθμιση των Τουρκικών διεκδικήσεων σε βάρος της χώρας μας αλλά και την δημιουργία αντιλήψεως στους λοιπούς συμμάχους ότι οι όποιες (τωρινές αλλά και μελλοντικές) παράνομες διεκδικήσεις της Τουρκίας κατά της χώρας

---

⁹ 4.3 Recommendations 1 (έκτη και έβδομη υποπαράγραφοι): -Refrain from politically motivated blockage involving matters external to NATO;
- Report on significant bilateral interactions with third countries which relate to the vital security interests of Allies where appropriate.

¹⁰ 4.3 Recommendations 1 (πέμπτη υποπαράγραφος): Make good-faith efforts to settle any dispute in which an Ally may be involved with another Ally by peaceful means and foremost bilaterally, through dialogue, as set forth in the UN Charter and in accordance with international law;

μας θα πρέπει να οδεύουν σε διαπραγματεύση μέσω διαλόγου, άρα η συμμαχία (μέσω της συγκεκριμένης εισήγησης αν αυτή περάσει) θα ... νίπτει τας χείρας της!

Σημαντικό ως προς την επιδιωκόμενη στόχευση αποτελεί το μέρος της αναφοράς που αφορά στη σχέση NATO – ΕΕ και στις προσδοκίες διεύρυνσης και εμβάθυνσης της. Για κάποιον που έχει ασχοληθεί σε βάθος στα νατοϊκά δρώμενα η παρέμβαση του κ. Tapan στη διαμόρφωση του κειμένου είναι εμφανής. Οι χαρακτηριστική και επαναλαμβανόμενη επιλογή των «as agreed¹¹» και «where appropriate» αποτελεί την έμμεση διαβεβαίωση για την Τουρκία ότι σε όποιο πλαίσιο συνεργασίας NATO-ΕΕ η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα συμμετέχει!

Η αναφορά λοιπόν επ’ αυτού θέτει τα ζητήματα που επισημαίνω στη συνέχεια:

α. Εμμένει σε παλαιότερη επιδίωξη για διεύρυνση της συνεργασίας των επιτελείων της γραφειοκρατίας¹² των δύο οργανισμών. Αυτό εξασφαλίζει πρόοδο στη συνεργασία που είναι αφ’ ενός επιθυμητή από το σύνολο των συμμάχων ιδιαίτερα της Τουρκίας καθόσον η Κυπριακή Δημοκρατία ως κυρίαρχη Ευρωπαϊκή χώρα εξαιρείται και δεν συμμετέχει. Από την άλλη όταν δεν υπάρχει ατζέντα προς συμφωνία ζητημάτων συνεργασίας η όποια επιδίωξη για τη συνεργασία των δύο οργανισμών μάλλον καιροσκοπικό χαρακτήρα έχει από πολιτική άποψη, αφού τελικά η Κύπρος εξαιρείται.

β. Η μη ύπαρξη συμφωνίας ασφαλείας πληροφοριών εξαιρεί την Κύπρο από την συνεργασία NATO-ΕΕ σε ότι διαβαθμισμένο. Αυτό πολλάκις στο παρελθόν έχει καλυφθεί με την συμπερίληψη του «as agreed» με ερμηνεία από πλευράς Τουρκίας ακριβώς στην έλλειψη συμφωνίας ασφαλείας Κυπριακής Δημοκρατίας με το NATO. Προφανώς τέτοια συμφωνία ουδέποτε θα επιτευχθεί λόγω του δικαιώματος βέτο της Τουρκίας (non consensus).

γ. Ο κ. Tapan εκτιμώ ότι μερίμνησε ώστε στην αναφορά της ομάδας να υπάρξει η πρόβλεψη¹³ εμπλοκής μέσω συνεργασίας και συνεισφοράς της Τουρκίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να διασφαλιστεί η στρατηγική σχέση των δύο οργανισμών. Αξίζει η (μάλλον ρητορική) ερώτηση γιατί μονοσήμαντα και όχι αμφιμονοσήμαντα με την Κύπρο να πράττει το αυτό με κατεύθυνση προς το NATO (λιμένες ελλειμνισμού, ανεφοδιαστικές δυνατότητες, πληροφορίες για την περιοχή της Α. Μεσογείου και ότι άλλο)?

---

¹¹ Οι λέξεις έχουν επιλεγεί για την επίτευξη ομοφωνίας σε πολλά κείμενα καθόσον πολλάκις η συμμαχία έχει βρεθεί σε σχετικά αδιέξοδα εξαιτίας της διαφορετικής ερμηνείας που αποδίδει σε αυτούς χρησιμοποιώντας επιλεκτικά η Τουρκία και πρωτίστως αφορούν στις σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και εμμέσως για τον αποκλεισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας από κάθε Νατοϊκό δρώμενο. Εξάλλου για τον κ. Ερντογάν, τέτοια χώρα δεν υφίσταται και αυτό έχει επιδιώξει πολλές φορές να το καταστήσει διακριτό, και σε κάποιες φορές το έχει καταφέρει.

¹² 4.4.2 Recommendations 4: NATO and the EU should create an institutionalized staff link between the two organizations through a permanent political liaison element in NATO’s IS and the EEAS. These arrangements should be made on the basis of reciprocity and accompanied by moves to promote the better exchange of information— for example, by developing a means to transfer data securely between the respective communications and information systems. Όπως επεσήμανα η μη ύπαρξη συμφωνίας ασφαλείας Κυπριακής Δημοκρατίας με το NATO, εξαιρεί την όποια παρουσία / εμπλοκή της Κύπρου στα διαβαθμισμένα ζητήματα. Προφανώς ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι για την Τουρκία όλα τα ζητήματα είναι διαβαθμισμένα...

¹³ 4.4.2 Recommendations 2 (δεύτερη υποπαράγραφος): The fullest involvement of the NATO Allies that are not members of the EU in its initiatives, which is essential for strategic partnership between the two organizations.

Συνοψίζοντας λοιπόν τη δική μου ανάλυση επί της αναφοράς της ομάδος στοχασμού που ετέθη προς γνώση στους κ.κ. ΥΠΕΞ και αναμένεται να αποτελέσει τη βασική εισήγηση προς τους Αρχηγούς Κρατών και Κυβερνήσεων σε επόμενη σύνοδο κορυφής εντός του 2021. Εξυπακούεται ότι η συμμετοχή της χώρας μας στις ακολουθούσες διεργασίες καθίσταται αναγκαία και επιτακτική! Σήμερα είναι ένα κείμενο άνευ θεσμικής αξίας, πλην όμως αναμένεται να αποτελέσει τη βάση των συζητήσεων του επόμενου στρατηγικού δόγματος (ή κειμένου αντιλήψεως) (strategic concept) που θα καλύψει τη συμμαχία μέχρι το 2030. Η αναφορά εμπεριέχει ερεθίσματα υπό την επιρροή των συμμετεχόντων μελών. Η προσέγγιση τους ενέχει γραφειοκρατική αντίληψη και εκφράζει θέσεις για το καλό της συμμαχίας, χωρίς να είναι σαφές ποιά τελικά είναι αυτό το καλό. Θέτει πάντως διακριτά την απαίτηση ευθυγραμμισής των συμμάχων στις πολιτικές τους επιλογές, ακόμη και σε αυτές της ασφάλειας ώστε να μην θίγεται η αξιοπιστία αλλά και να μην υπάρχουν καιροσκοπικές ευκαιρίες για τους αντιπάλους της συμμαχίας εν συνόλω. Επισημαίνει ότι το NATO θα πρέπει να κινηθεί δυναμικότερα στη διαμόρφωση του γεωπολιτικού περιβάλλοντος παρά να «τρέχει» εκ των υστέρων να διευθετεί κρίσεις. Θέτει ζητήματα αναθεώρησης του μηχανισμού λήψεως αποφάσεως σε ότι αφορά στην αρχή (αναθεώρηση της αρχής της ομοφωνίας) στο χρόνο (επιζητείται συντομότερος τέτοιος) και στην ολική συμμετοχή (λήψη απόφασης ακόμη και αν μία χώρα δεν συμφωνεί με δυνατότητα περαιτέρω επιλογών συμμετοχής από αυτή σε επόμενο χρόνο). Επιδιώκει να δώσει κάποιες υπερεξουσίες στον Γενικό Γραμματέα και στα επιτελικά όργανα της συμμαχίας, μεταξύ των οποίων τέτοιων προς διαμεσολάβηση για την υπό καλή πρόθεση υποστήριξη συμμάχων μεταξύ των οποίων υφίστανται «διαμάχες (disputes)», επιδίωξη που κατά την αντίληψή μου θα πρέπει να αγνοηθεί. Ρωσία και Κίνα έρχονται πιά παράλληλα ως προς την αντιμετώπισή τους ως τις κύριες απειλές της συμμαχίας υπό διαφορετική οπτική ως προς την αιτία, αλλά με την ίδια αναφορικά με το αποτέλεσμα που είναι ο διαφαινόμενος γεωπολιτικός ανταγωνισμός. Η Ρωσία καταδεικνύεται ως τέτοια εξαιτίας της «κλασικής» συμπεριφοράς της σε βάθος χρόνου ενώ η Κίνα εξαιτίας της δυναμικής της τεχνολογικής της ανάπτυξης, των δυνατοτήτων της στον κυβερνοχώρο, στο διάστημα, αλλά και της οικονομικής και εμπορίου που προφανώς επηρεάζουν τις ευρωπαϊκές κυρίως συμμαχικές χώρες. Οι σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διευρυνθούν και να βαθύνουν. Το σημείο απαιτεί την ημέτερη προσοχή (τόσο σε NATO όσο και σε ΕΕ), αλλά και της Κυπριακής Δημοκρατίας (σε ΕΕ) καθόσον αναμένονται πιέσεις και οι όποιες απαιτήσεις δεν θα είναι προς το ημέτερο (αλλά και το κυπριακό) συμφέρον. Τέλος χρήζει προσοχής η διατήρηση του θεσμικού ρόλου της Στρατιωτικής Επιτροπής (Military Committee) του NATO, ώστε αυτή να μην παρακάμπτεται από «έτερα» όργανα που ενδεχομένως δημιουργηθούν για άλλο σκοπό αλλά σε βάθος χρόνου αποτελέσουν κύρια τέτοια εισηγήσεων προς το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο (NAC). Η δυνατότητα προσφοράς από πλευράς της ΣΕ για «αδέσμευτη στρατιωτική συμβουλή (unfettered military advice)» θα πρέπει να διαφυλαχθεί. Στο ίδιο μήκος κύματος θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα η ισορροπία του τριγώνου μεταξύ του NAC-MC και Στρατηγικών Διοικητών (SACEUR και SACT) που και το NAC αλλά και οι ίδιοι επιθυμούν την «διακριτική» παράκαμψη της ΣΕ.